

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Фінансовий моніторинг

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Освітня компонента вільного вибору студента професійної підготовки

Семестр

7

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Шум Аліна Олександрівна

Alina.Shum@khpi.edu.ua

Доктор економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і фінансів (НТУ «ХПІ»)

Авторка понад 140 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Фінансовий моніторинг», «Аудит»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів з принципами організації фінансового моніторингу, різноманітних аспектів здійснення міжнародного співробітництва у цієї сфері, методів проведення ідентифікації клієнтів фінансових установ.

Мета та цілі дисципліни

Розширити та поглибити теоретичні та практичні знання студентів з питань моніторингу фінансових операцій, що здійснюються через фінансову систему України, запобігання втратам держави та суспільства від дій організованих груп і злочинних організацій, усунення будь-яких можливостей легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, що гальмують розвиток економіки, забезпечення економічної безпеки держави.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції на будь-яких інших проявів недоброчесності.
- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макрота мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Результати навчання

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год. |

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Вивчення дисципліни «Фінансовий моніторинг» відповідно до структурно-логічної схеми викладення дисциплін, безпосередньо спирається на наступні дисципліни: «Основи підприємництва», «Правознавство», «Економіка підприємства», «Економічна інформатика», «Банки та банківська справа», «Бухгалтерський облік», «Бюджетна система», «Податкова система», «Фінанси суб'єктів господарювання», «Фінанси домогосподарств», «Фінансові ринки», «Фінансовий контролінг».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Історія формування фінансового моніторингу в Україні та зарубіжних країнах.

Основні етапи становлення та розвитку національної системи фінансового моніторингу, роль державних органів. Вплив міжнародних організацій на формування фінансового моніторингу. Порівняння розвитку фінансового моніторингу у країнах ЄС, США, Великобританії, Азії та інших регіонах. Ключові законодавчі акти та поправки, що регулюють фінансовий моніторинг в Україні, їхній вплив на діяльність фінансових установ.

Тема 2. Участь України в діяльності міжнародних організацій.

Співпраця України з FATF (Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів). Участь України у діяльності MONEYVAL. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом (МВФ) щодо фінансового моніторингу. Роль України в боротьбі з фінансуванням тероризму у співпраці з міжнародними організаціями.

Тема 3. Формування системи фінансового контролю в Україні в умовах переходу до ринкової економіки.

Етапи реформування фінансового контролю в Україні під час переходу до ринкової економіки. Роль державних інституцій у системі фінансового моніторингу в перехідний період. Зміни в законодавстві щодо фінансового контролю під час переходу до ринкової економіки. Вплив міжнародних стандартів на формування фінансового контролю в Україні. Інструменти моніторингу підозрілих операцій, роль банків, страхових компаній та інших фінансових інституцій у протидії відмиванню грошей, ризик-орієнтований підхід.

Тема 4. Опрацювання поняття "відмивання" коштів та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Поняття та етапи відмивання коштів. Методи та інструменти відмивання коштів. Нормативно-правова база щодо боротьби з відмиванням коштів.

Тема 5. Визначення необхідності міжнародної співпраці для боротьби з легалізацією доходів, здобутих у злочинний спосіб, фінансуванням тероризму, фінансуванням та розповсюдженням зброї масового знищення.

Роль міжнародних організацій у боротьбі з легалізацією злочинних доходів. Необхідність міжнародної співпраці у боротьбі з фінансуванням тероризму. Міжнародні санкції, спрямовані на недопущення фінансування розробки та розповсюдження зброї масового знищення, роль фінансового моніторингу у виявленні підозрілих операцій. Взаємодія правоохоронних органів

країн з Інтерполом та Європолом, спільні операції та обмін інформацією для виявлення міжнародних злочинних схем з легалізації доходів, здобутих незаконним шляхом.

Тема 6. Поняття фінансового моніторингу, його види і значення.

Поняття фінансового моніторингу та його цілі. Види фінансового моніторингу: первинний та державний. Процедури та механізми фінансового моніторингу. Значення фінансового моніторингу для економічної та національної безпеки.

Тема 7. Законодавство у сфері фінансового моніторингу. Джерела правового регулювання фінансового моніторингу.

Основні нормативно-правові акти України у сфері фінансового моніторингу. Міжнародні зобов'язання України у сфері фінансового моніторингу. Повноваження та роль державних органів у сфері фінансового моніторингу.

Тема 8. Міжнародні акти як джерело правового регулювання в сфері фінансового моніторингу.

Рекомендації FATF (Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей). Конвенції ООН щодо протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Міжнародні стандарти Європейського Союзу у сфері фінансового моніторингу. Угода Базельського комітету щодо банківського нагляду. Документи та стандарти Міжнародного валютного фонду.

Тема 9. Поняття суб'єкта фінансового моніторингу.

Визначення та класифікація суб'єктів фінансового моніторингу. Обов'язки суб'єктів фінансового моніторингу. Роль фінансових установ як суб'єктів моніторингу.

Тема 10. Міжнародні організації у сфері фінансового моніторингу.

Роль FATF (Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей). Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Діяльність Європейського Союзу у сфері фінансового моніторингу. Міжнародні організації протидії фінансуванню тероризму.

Тема 11. Державні органи у сфері фінансового моніторингу. Уповноважені організації у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму.

Функції та повноваження Державної служби фінансового моніторингу України. Роль Національного банку України в системі фінансового моніторингу. Співпраця між державними органами в сфері фінансового моніторингу. Міжнародна співпраця державних органів у сфері фінансового моніторингу.

Тема 12. Внутрішній фінансовий моніторинг.

Система внутрішнього фінансового моніторингу в організаціях. Методи виявлення та запобігання фінансовим ризикам. Роль внутрішнього аудиту у фінансовому моніторингу. Звітність та комунікація в системі внутрішнього фінансового моніторингу.

Тема 13. Організація і методи внутрішнього фінансового моніторингу.

Структура системи внутрішнього фінансового моніторингу. Методи оцінки та аналізу фінансових ризиків. Проведення внутрішніх перевірок і аудитів. Технології та інструменти для внутрішнього фінансового моніторингу.

Тема 14. Контроль за збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей: цілі, завдання, правова база, методика проведення, типові помилки.

Цілі та завдання контролю за грошовими коштами і матеріальними цінностями. Правова база контролю за збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей. Методика проведення контролю: етапи і інструменти. Типові помилки при контролі за збереженням активів.

Теми практичних занять

Тема 1. Історія формування фінансового моніторингу в Україні та зарубіжних країнах.

Тема 2. Участь України в діяльності міжнародних організацій.

Тема 3. Формування системи фінансового контролю в Україні в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 4. Опрацювання поняття "відмивання" коштів та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Тема 5. Визначення необхідності міжнародної співпраці для боротьби з легалізацією доходів, здобутих у злочинний спосіб, фінансуванням тероризму, фінансуванням та розповсюдженням зброї масового знищення.

Тема 6. Поняття фінансового моніторингу, його види і значення.

Тема 7. Законодавство у сфері фінансового моніторингу. Джерела правового регулювання фінансового моніторингу.

Тема 8. Міжнародні акти як джерело правового регулювання в сфері фінансового моніторингу.
Тема 9. Поняття суб'єкта фінансового моніторингу.
Тема 10. Міжнародні організації у сфері фінансового моніторингу.
Тема 11. Державні органи у сфері фінансового моніторингу. Уповноважені організації у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму.
Тема 12. Внутрішній фінансовий моніторинг.
Тема 13. Організація і методи внутрішнього фінансового моніторингу.
Тема 14. Контроль за збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей: цілі, завдання, правова база, методика проведення, типові помилки.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у формі контрольної роботи. Виконання контрольної роботи студентом передбачає побудову моделі процесу, яка представляє собою сукупність інформації, що характеризує істотні властивості і стани об'єкта, процесу, явища (послідовність, склад стадій, етапів роботи, мета та завдання, процедури, докази, методика тощо), а також взаємозв'язок із зовнішнім світом.

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 №361-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>.
2. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України» від 10.09.2021 № 3201/5. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1210-21>.
3. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_090
4. Наказ Міністерства юстиції України «Про деякі питання застосування заходів впливу Міністерством юстиції України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 10.06.2021 № 2112/5. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0790-21>.
5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та інструкції щодо їх заповнення» від 29.01.2016 № 24. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0241-16>
6. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення» від 09.12.2020 № 4248/5. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1231-20>.

Додаткова література:

7. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / За ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. – Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. – 304 с.
8. Мардус Н.Ю., Брік С.В. Теоретико-методичні аспекти розвитку фінансово-економічних систем // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. / гол. ред. А. Кузнецова. – Харків : УБС, 2020. – Т. 3, № 34. – С. 303-311.
9. Мардус Н.Ю. Стратегічні напрями забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток:

матеріали X Ювілейної Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 27-28 травня 2020). Харків: ХНУБА, 2020. С.409-411.

10. Семенець (Шум) А. О. Внутрішній аудит у системі управління підприємством торгівлі: теорія, методологія, практика : монографія / А. О. Семенець (Шум). – Харків : Видавець Рубашкін Д.Ю. , 2019. – 373 с.

11. Семенець (Шум) А. О. Внутрішній контроль та система внутрішнього контролю в контексті міжнародного бізнесу: формалізація дефініцій / А. О. Семенець (Шум) // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2021. – № 1(9). – С. 386–397. <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2021-01-386-397>.

12. Семенець (Шум) А. О. Удосконалення управління підприємством шляхом підвищення дієвості внутрішнього контролю в контексті міжнародного бізнесу / А. О. Семенець (Шум), Г.В. Даценко, О. Ю. Панфілов, Є. Ю. Кузькін, О. М. Панкратова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2022. – №1 (42). – С. 173–184. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3459>.

13. Семенець (Шум) А. О. Якість аудиту: до проблеми уточнення поняття / А. О. Семенець (Шум) // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2021. – №4 (39). – С. 156–166. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i39.241304>.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді:
модульної контрольної роботи № 1 (перевірка опанування студентами знань з тем 1-7) - 15 %, модульної контрольної роботи № 2 (перевірка опанування студентами знань з тем 8-14) - 15 %, підсумкової контрольної роботи - 20 %; виконання індивідуального завдання (контрольна робота) - 30 %; виконання самостійної роботи студента за кожною з пройдених з тем дисципліни - 20 %.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО